

Gledališke igre za mladino.

Star vojak in njegova rejénka.

Gledališka igra v dveh dejánjih. — Poslovenila Barbka Höchtl-nova.

O s o b e.

Miško, star vojak v pokoji.	Anička, } učenki.
Stépanek, sin ranocélnikov.	Kátinka, }
Radovánček, njegov brat.	Tinica, sirota brez očeta.

Več dečkov in deklic iz vasi.

Igrališče v vasi pod milim nebom.

Pervo dejánje.

PRVI PRIZOR.

Miško (sedèč pod drevesom plete košaro; levo oko ima zavézano s črnim robcem). **Tinica** (sedèč pri njem podáje vítrice).

Miško. Zakaj te denes nij v učilnici, Tinica?

Tinica. Manjši otroci se učimo popôludne; mati je sè starejšo sestro šla v najem délat, in vesela je, če vam mervico pomorem. Tudi jaz bi se rada naučila košare pletiti. — Mati mi je često rekla, da ostanem šibka ter da se ne bodem mogla nositi s težkim delom, in da bi se mi zatorej bilo čemu družemu naučiti. — Samo ako bi znala šivati! — A presiromašni smo; mati nam jedva toliko more prislužiti, da se hránimo.

Miško. Ali res? Žalostno je; a potoláži se! Siromaštvo nij sramota in bogastvo še nij sreča. Bogat je ón, kedór je zadovoljen. Kedór je vesel dela, ta se ne ustraši življenja. Še je mnogo dobrih ljudj na svetu; stari Bog tudi še živí.

Tinica. Vsak dan ga prosim, da bi se nas usmílil!

Miško. Prav je to, blágo dete! Njegove pomôci ne bodeš pogrešala. (Vzame kos kruha iz žepa.) Zdaj si hočem malo založiti, a ti mi pomôzi; pomagaš mi pri délu, pomôzi mi tudi pri jélu. „Vsak delavec je svojega plačila vreden.“ Ná! (Tinica se brani.) Ná, ná! jaz imam dovolj, in tebi ménim da bode tŕdi godílo. „Kar se človeku dá, to mu ne tare sercá,“ učí star pregovor.

Tinica. Bog vam pláti! Vaš kruh se mi zdí boljši od našega.

Miško. Kruh, ki si ga kedó pošteno prisluži, nikoli ne priséda. — A povej mi, Tinica, zakaj si tako rada pri meni?

Tinica (zmétena). Nu, zato, ker sem rada pri vas. Vi veste toliko lepih pripovedek, lepih pregovorov, in vse to jaz rada poslušam; tudi uže mnogo vašega vem.

Miško. Povéj mi, kaj uže veš?

Tinica. Ko je včeraj kamenje Radovánček metal za racami, takój ste ga zapódili, a nam ste rekli:

Živálec múčiti ne smej nikdár,
Živál je vsaka tudi božja stvar!

Miško. Prav je, Tinica, prav! Ali so drugi otroci tudi radi pri meni, da poslušajo moje pregovore, — kaj?

Tinica. O, vsi, posebno, kedar ste dobre volje.

Miško (z nasméhom). Zato ste mi tudi vzdéli priimek „govoráč“, nij li res, Tinica? (Tinica molí.) Nu, tega se nič ne boj povedati; nič nij hudega; sam sem slišal, ko so otroci dejáli: zdaj pojdimo h govoráču, da nam kaj pové! — Ali nij res, Tinica? — Samo če so moje besede dobre, to je vse dobro; imenujte me tako ali drugače, — nič me ne peče. Poslušaj, Tinica: „kedór dobro blago imá, vselej z láhka ga prodá.“ — Evo, evo, baš zdaj je učenje minolo. Otroci gredó iz učilnice! — Nu, rad bi vedel, kaj nama novega nesó.

DRUGI PRIZOR.

Stépanek, Anička, Kátinka, Radovánček, (kateri nekoliko zadaj ostane ter skriváje posluša.) Več dečkov in deklic s knjigami. **Prejšnja.**

Stépanek. Dober dan, oča Miško! Uže li vse dopoludne delate?

Miško. Kaj hočem? Delati je treba. Delo sladí življenje. Kedor pridno dela, tak je zdrav in čverst. Ali ste me razumeli, otroci?

Stépanek. Vse dobro umejemo, oča Miško!

Miško. Ali ste se denes lepo učili?

Anička. Semkaj pogledite! Dobila sem krasno podobico od gospoda kaplana, ker sem kerščanski nauk znala.

Kátinka. Mene je pohvalil gospod učitelj, ker sem lepo čitala.

Miško. To je nekaj vredno, otroci! Take stvari jaz rad poslušam. — A Radovánček? — Zakaj stoji tam zadaj? Ali ga je kaj žalega zadelo?

Stépanek (na pol glasno Mišku): Znal nij in zato je v zadnjej klopi sedél.

Miško. To ne veljá nič, Radovánček! Sram te bodi, če si res tak! Nu, ako se poboljšaš, potlej rudečica ne pokvári tvojega lica. — A ti, Anička, ker toliko znaš, da si podobico dobila, povej mi, katero písmo je v sredi mej A B C?

Anička. Čakajte malo, da pomislim! (Misli ter šteje na perste.)

Miško. Ne muči se, ne, ljuba moja! Srednje písmo mej A B C je B. (Otroci se zasméj.)

Anička. E nu, to vé vsak otrok!

Miško. Stopi k meni, Kátinka! Povej mi, koliko graha gre v lonec?

Katica. Koliko? — Koliko? — Kolikoršen je lonec.

Miško. Nobeden ne gre, ker nema nóg; vreči ga je treba. (Otroci se zasméj.)

Stépanek. Povejte še katero uganko, morebiti jo uganemo.

Miško. Ti se delaš posebno modrega, zdaj pokaži modrost!

Stépanek. Vprašajte nu!

Miško. Vem za 25 bratov; nič si nijso podobni, a vendar so si zeló prijatelji. •Mej njimi je 20 némih, a samo pet jih govóri za vse druge. Pervi široko odpira usta; drugi jóče, kakor déte v zibéli; tretji cvili, kakor

miška; četerti vpije, kakor voznik; peti kriči, kakor sova po noči. Povej mi, kedó so ti bratje?

Stépanek. Tega živ kerst ne ugane; pretežko je.

Anička. Jaz, oča Miško, jaz!

Miško. Povej, Anička, če veš.

Anička. To so písmena —

Stépanek (naglo jej prekine besedo). Písmena, písmena! Kaj ne bi? So-glasniki in samoglasniki!

Miško. Prepozno, Stépanek, prepozno! Anička je modrejša in hitrejša od tebe. (Otroci se zopet zasmejó.)

Stépanek. Povéjte nam rajši, kako ste vojáčili! Jaz rad poslušam o vojácih.

Otroci (vsi). Jaz tudi, jaz tudi!

Stépanek. Posebno, kedar pripovedujete o vojni in bitvah.

Miško. Ti, Stépanek, govoriš, ne védi, kaj. Vsi ne uméjete, kaj je vojna, koliko kerví in koliko solz preteče v bóji. Mnogo jih umerje daleč od očeta in matere, od bratov in séster, v žalosti in bridkosti; óni zopet izgubé roko ali nogo, da so potem do smerti hrómi. Otroci, prosite Boga, da bi nam dal ljubi mir ter nas branil sovražnika. (Vstane.) Zdaj treba iti malo domóv; nekaj sem pozabil. Tinica, ostaneš li tukaj? Skôraj se povernem.

Tinica. Idite, oča Miško! Jaz останem, da vam vítrice malo v red denem.

(Miško, Radovánček, Anička, Kátinka in drugi otroci otidó).

TRETJI PRIZOR.

Stépanek. Tinica.

Stépanek. Tinica! jaz nekaj vem.

Tinica. Kaj veš? Ali nehčes meni povedati?

Stépanek. Tebi še najprej, ker sta si največja prijatelja z Miškom, našim govoráčem. Poslušaj me! Denes je sveti Mihèl, — Miškov god. Kaj bi mu stvorili, da ga razveselímo?

Tinica. Ne vem; ničesa mu nemamo dati.

Stépanek. Veš li, kakó? Pri nas domá pod streho je deska, ki je viséla nad slavnimi vrati, skozi katera so se ón dan vojáci vračali z bojišča preko naše vasi domóv. Tudi venci ležé pod streho, res uže rumeni in suhi a vendar še zdaj lepi. Ali bi ne bilo prav, ako bi desko semkaj prinesli ter jo obésili na drevo, z venci in cveticami olepšano? To bi Miška jako vese-lilo. Na deski je v zlatih písmenih čitati:

„Hvaležna domovina dobrim sinovom!“

To tudi nanj méri; tudi on je bil na vojski in je tam oko izgubil.

Tinica (vesela). Dobro si se umislil. Tako stvorímo! Hitro idi po desko, predno pride Miško.

Stépanek. To se ne dá takój stvoriti; deska je težka, sam jej ne morem kaj; treba, da še ti pomoreš.

Tinica. Ne utegnem, ker mi je tukaj ostati in paziti Miškovih stvaríj.

Stépanek. Ne bodi preprôsta! Kedó ti pride krást Mískovih stvariŷ?

Tínica. Res, — a vendar —

Stépanek. Nu, vsa naša misel naj ostane, kakor je bila; deske ne morem sam prinesiti, a družega nemam nikogar, ki bi mi pomogel.

Tínica. Ali se hitro verneva?

Stépanek. V dveh minutah.

Tínica (terdno). Idiva v imenu božjem! — vendar —

Stépanek. Uže zopet tvoj vendar! — Čas preide; ne obotavljaj se!

Tínica. Zatorej berzo, berzo! — Bog ne daj, da bi se v tem kaj zlega primérilo. (Otídeta.)

ČETERTI PRIZOR.

Radovánček (tiho prileze ter bojázljiv gleda okolo sebe).

Zdaj sem tukaj sam. — Vsi so odšli, — nihče me ne vidi. Najlepša prilika se mi ponuja, da povernem staremu govoráču. Po kaj me vedno draži in svari v pričo drugih otrók? Ali ima on to pravico? Včeraŷ mi je pritisnil gorko zaúšnico, ker sem kamenje metal v rače. — Kaj njemu do tega? On nij postavljen, da bi meni prepovedoval ali zapovedoval! — Kaj bi mu li stvaril, kar bi ga jezilo? Ali mu vitre prerežem na košari, ki je uže do polovice spletena? (Ustraši se.) Kaj je bilo to? Gôri na drevesu je nekaj zašumélo. (Gleda na drevo.) Nič nij, nič; bila je kaka ptica. — A on si takój naplete drugo košaro. Bolje, ako mu vzamem nož; brez noža ne more vitric delati. (Vzame nož.) Kako je lep! Kako se svéti! Oster je tudi in lepe platníce ima! Če ga zaklopnem ter v žep vtaknem? Živ kerst ne ugame, kam je izginil. Oh, toličko, da se nijsem vrezal. — Uže krí mi teče iz persta. Nož rajši položim, kjer je bil. — Perviĉ sem zdaj hotel krasti. — Perst bi me utegnil ovádití. — A ne, noža ne dam! Roko denem v žep; nihče se ne domisli, da ga imam jaz. A to je treba hitro storiti, dokler sem še sam. Ti stari govoráč, nož bodi moj! (Nož vtakne v žep ter naglo otide.)

PETI PRIZOR.

Stépanek in Tínica (neseta desko in venec).

Stépanek. Prišla sva. Ne gubíva časa; desko hitro obésiva na drevo!

Tínica. Vózla ne morem odvozlati.

Stépanek. Kje? Daj meni to stvar! — Niti jaz ga ne morem razvozlati. Kje je nož, da ga prerežem? Ondu na klopi je ležal poprej.

Tínica (išče noža). Dragi Bog! kam je prešel nož? Nikjer ga ne najdem. Nekdo ga je vzel, kadar naju nij bilo.

Stépanek. E, kdo li? V teh kratkih hipeih, kar naju nij bilo, nihče nij mogel sem priti. Nu, zdaj nama je konec veselja. Miško bi ne bil noža dal za vse ne vém káj. Morda še poreče, da sem ga mu vzel jaz ali ti.

Tínica. Tega ne poreče; tega si o naju ne more misliti. — Ali bi ne bilo bolje, ako bi jaz bila tukaj ostala?

Stépanek. Dobro sva meníla; če se je to prigodilo, kaj hočeva? Mi-dva nijsva kriva. Evo, Miško gre in cela družína otrók ž njim!

Tínica. Povej, kam deneva desko in vénec?

Stépanek. Hitro skríva! Zadať tja za derva deníva! (Odnese desko in venec.)

Tínica (jokáje). Oh, denes, ko je njegov god — in jaz sem vsega kriva! Zakaj li nijsem tukaj ostala?

Stépanek. Mólči! Ne jokaj! Nož se uže najde. Jaz Mišku vse odkrito povem. A poslušaj me! O deski ne zini — niti besedice ne!

(Dalje prihodnjič.)

Maščevánje ruske knéginje Olge.

II.

Poganskej Olgi se nij zdelo še dovolj maščevánja za smert moža svojega, kneza Igorja, ko je bila Drevljáne žive zasula. Poslavši zopet k Drevljánom reče jim: „da če me prosite prav, to pošljíte k meni možé naročíte (imenitne), da v velikej česti pridem za vašega kneza; kajti ne pusté me drugače ljudjé kíjevski.“ To slišavši Drevljáni izberó boljše možé, ki so deržali drevsko zemljo, in pošljó pó-njo. Drevljánom prišedšim velí Olga kópel stvoriti, rekoč tako: „izmívši se pridíte k meni!“ Sluge nje so ukuríli izbo in Drevljáni šli vánjo ter se začeli míti. Zaperli so o njih izbo, in ukaže je Olga zažgati od dúrij. Tako so izgoréli vsi. Pošlje zopet k Drevljánom, rekoč: „evo, uže idem k vam. Da pripravite medú mnogo v gradu (mestu), kder ste ubili moža mojega, da se poplakam nad grobom njega in stvorím trízno*) možu svojemu.“ Oni, to slišavši, zvózijo medú mnogo zeló ter ga vzvaré (skuhajo). Olga, privzemši malo družíne, pride h grobu njega in plaka se po moží svojem ter velí svojim ljudém nasuti mogílo veliko; a kakor so jo nasuli, ukaže trízno delati. Potem Drevljáni sedó pít, in zapové Olga možém svojim, služiti jim pri jédi. Rekó Drevljáni k Olgi: „kde so naša družína, katere smo poslali pó-te?“ Ona odgovorí: „gredó za menój z družíno moža mojega.“ Kakor so se opíli Drevljáni, velí Olga ljudém svojim, iti ná-nje, a sama otíde stráni ter ukaže družíni, sékati Drevljáne. Olga se poverne v Kíjev in voróži vojsko ná-nje — V 946. leto Olga sè sinom svojim Svetoslavom zbere voje mnoge in hrabre ter ide na drevsko zemljo. Izidó Drevljáni protivo njej. Sréčavšima se obéma polkoma sune s kopjem Svetoslav na Drevljáne, a kopje zletí mej ušesi konju ter pade pred nogo konju; kajti bil je še detínsk. Rečeta Svenald in Asmud: „knez je uže začél; potegníte, družína, za knezom!“ Premogli so Drevljáne, a Drevljáni so pobegnili in se zaperli v gradéh svojih. Olga se ustermí sè sinom svojim na Iskersténj grad, ker tí so bili ubili moža nje. Stala je okolo grada sè sinom svojim; a Drevljáni so se zaperli v gradu in borili se krepko iz grada; vedeli so, da so sami ubili kneza ter na kaj se jim je udati. Stala je Olga vse poletje, a nij mogla vzeti grada. Umisli se

*) Trizna znači boj sploh, in potem boj na čast mertvemú človeku (Leichenfeier).